

Gezamenlijke reactie van de NVRD en VNG op de internetconsultatie
Vaststelling bijdrage en wegingsfactoren kunststofproducten voor eenmalig gebruik 2024.

We hebben kennisgenomen van het Besluit vaststelling bijdragen en wegingsfactoren kunststofproducten voor eenmalig gebruik 2024. Met de publicatie van het Besluit hebben gemeenten weer meer inzicht in de kostendekkende vergoedingen die men kan verwachten van producenten. Gemeenten zitten echter nog steeds met vragen en er is nog veel onduidelijk. Wij verzoeken het Ministerie voor nu en in de toekomst om meer duidelijkheid en zorgvuldigheid te betrachten in het proces.

Gemeenten dragen zorgt voor een schone en leefbare openbare ruimte. Het opruimen en voorkomen van zwerfafval is hierin een belangrijk onderdeel. Met de publicatie van het Besluit Kunststofproducten voor eenmalig gebruik en de vorig jaar verschenen proefberekening zijn bepaalde verwachtingen geschept. Gemeenten zijn gaan anticiperen op deze vergoeding, hebben hiermee rekening gehouden in begrotingen en hebben plannen gemaakt en activiteiten in de stijgers gezet. Veelal zijn dit plannen voor meerdere jaren die verder bouwen op de activiteiten die gemeenten de afgelopen jaren met de zwerfafvalvergoeding in gang hebben gezet.

Ondanks de publicatie van het Besluit blijven er nog veel onduidelijkheden en onzekerheden bestaan. Op de eerste plaats is de deadline van 1 juni voor vaststelling van de bijdrage en de wegingsfactoren niet gehaald. Verder wijken de gepubliceerde bedragen sterk af van de proefberekening zonder dat deze verschillen worden verklaard. Ook scheidt de onduidelijkheid over wie en de wijze waarop de vergoedingen worden uitgekeerd geen vertrouwen. We hebben begrip voor de complexiteit van de materie maar vragen om meer zorgvuldigheid te betrachten bij de uitvoering van de regeling, rekening te houden met de geschepte verwachtingen bij gemeenten en betrokkenen tijdig en volledig te informeren. Gemeenten hebben behoefte om het huidige besluit te kunnen begrijpen en uitleggen maar ook om een eigen inschatting te kunnen maken voor vergoedingen in de toekomst (waar kan men ongeveer rekening mee houden).

Concreet vragen we verduidelijking op de onderstaande punten:

- Waarom de in het besluit gepubliceerde totale vergoeding voor gemeentelijke gebiedsbeheerders en de vergoeding per inwoner per cluster aanzienlijk verschillen van de bedragen in de proefberekening. In de toelichting wordt weliswaar aandacht besteed aan mogelijke oorzaken van wijzigingen maar dit wordt niet concreet gemaakt. Wat is er veranderd in de hoeveelheid en de samenstelling van het zwerfafval, wat zijn mogelijk andere verklarende factoren en wat is de invloed daarvan op de hoogte van de vergoeding??
- Bij de vaststelling van de bijdrage van producenten wordt rekening gehouden met een jaarlijkse indexatie op basis van de consumentenprijsindex (artikel 3.1.lid 2 Ministeriële regeling). Wij vragen u te bevestigen dat ook in de vergoeding voor gemeenten deze indexering 2021-2023 is meegenomen en aan te geven op welke wijze en voor welk bedrag deze indexatie in het Besluit is verwerkt.

- In het Besluit zijn de uitvoeringskosten als PM-post opgenomen. Zoals in de toelichting staat vermeld betalen de producenten van kunststofproducten voor eenmalig gebruik deze uitvoeringskosten. Wij voelen geen verantwoordelijkheid voor deze uitvoeringskosten. Graag zien we bevestigd dat de door de producenten te betalen uitvoeringskosten geen invloed hebben op de hoogte van de vergoeding voor overheidsorganisaties.
- In de Ministeriele regeling is opgenomen dat de door Minister aangewezen organisatie uiterlijk voor 1 november in het kalenderjaar na het peiljaar de vergoedingen uitkeert. Wij verzoeken u snel duidelijkheid te geven over de door u aan te wijzen organisatie en de wijze waarop de uitkering geschiedt. Verder verzoeken we u met nadruk toe te zien dat deze termijn ook daadwerkelijk wordt gehaald. Gemeenten hebben in hun plannen voor de aanpak van zwerfafval en begrotingen geanticipeerd op deze termijn.

Het besluit ziet toe op kunststofproducten voor eenmalig gebruik. Het is positief als producenten hun producten aanpassen maar dit laat onverlet dat ook met producten zonder kunststof het zwerfafval en daarmee de opruimkosten niet afnemen. In onze zienswijze op de Ministeriele regeling hebben wij al aandacht gevraagd voor productsubstitutie en op de mogelijkheid de reikwijdte te verbreden. Het Ministerie heeft ervoor gekozen bij de implementatie van de EU-richtlijn geen gebruik te maken van de mogelijkheid het aantal productgroepen dat onder het besluit valt uit te breiden. Wij vinden dat nog steeds een gemiste kans. We verzoeken het Ministerie om uitgebreide producentenverantwoordelijkheid vorm te geven voor alle producten die veelvuldig in het zwerfafval worden aangetroffen. Op deze wijze wordt de opruimvergoeding aan gemeenten niet gerelateerd aan de samenstelling van het zwerfafval maar aan het totale volume zwerfafval en het aandeel van de betreffende productgroepen.

Tenslotte vragen we aandacht voor het feit dat de huidige inzet van gemeenten veelal niet wordt bepaald door de ambitie maar door de beschikbare middelen voor beheer van de openbare ruimte. Middelen die al jaren onder druk staan.